

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.977

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/12.4>**Заяць О.І.**

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9904-8706>

СИСТЕМНА ТОРГОВЕЛЬНО-КОНКУРЕНТНА ВЗАЄМОДІЯ ЄС-МЕРКОСУР

У статті досліджується сучасний стан системної торговельно-конкурентної взаємодії між інтеграційними угрупованнями. Визначено формалізацію економічних відносин між міждержавними інтеграційними об'єднаннями як феномен сучасного глобального господарства. Доведено, що стан будь-якого інтеграційного угруповання визначається не тільки внутрішнім потенціалом та взаємодією між країнами-членами об'єднання, але й ступенем економіко-конкурентного співробітництва, оскільки стає очевидним, що економіка країн-членів інтеграційного угруповання не може замикатися в межах об'єднання, а повинна розширювати свої економіко-конкурентні зв'язки з іншими суб'єктами глобального господарства. Проаналізовано формалізацію зони вільної торгівлі між Європейським союзом (ЄС) та Південноамериканським спільним ринком (МЕРКОСУР).

Ключові слова: торговельно-економічна взаємодія, міжнародна економічна інтеграція, інтеграційні об'єднання, ЄС, МЕРКОСУР.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації світової економіки практично всі міждержавні інтеграційні об'єднання стикаються з невизначеністю щодо співробітництва з країнами, які не є їх членами, та з іншими інтеграційними союзами. Якщо останніми роками інтенсивно розвивалися процеси економічної інтеграції країн, то сьогодні феноменом стає формалізація співробітництва між міждержавними інтеграційними угрупованнями, а саме ведення переговорів про створення зони вільної торгівлі між ними. Стан будь-якого інтеграційного угруповання все більше починає визначатися не тільки внутрішнім потенціалом та взаємодією між країнами-членами, але й ступенем економіко-конкурентного співробітництва, оскільки стає очевидним, що економіка країн-членів інтеграційного угруповання не може замикатися в межах об'єднання, а повинна розширювати свої економіко-конкурентні зв'язки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи дослідження торговельно-конкурентних об'єднань та тенденцій розвитку формалізації відносин між Європейським союзом і МЕРКОСУР висвітлено у працях таких зарубіжних учених, як: Л. Гіотто і Х. Ечайде [1], М. Балгенспергер і У. Дадус [4], С. Міхалопулос [5], К. Фельтер, Д. Ренвік і Е. Чатцкі [7]. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій із цієї проблематики, практичні аспекти вибудовування та розвитку взаємодії між цими інтеграційними союзами потребують подальшого поглибленого дослідження.

Мета статті – дослідити торговельно-конкурентну взаємодію Європейського союзу та МЕРКОСУР.

Виклад основного матеріалу. Конкурентний статус міждержавних інтеграційних угруповань на міжнародній арені забезпечується не тільки використан-

ням переваг внутрішньорегіональної кооперації, але й поглибленням торговельно-економічних зв'язків з іншими суб'єктами глобального господарства, в тому числі і міжнародними інтеграційними об'єднаннями. Сучасні реалії демонструють тенденцію до посилення жвавості переговорів щодо створення зон вільної торгівлі між міжнародними інтеграційними союзами та утворення найважливішого глобального тренду: зростає кількісне і видове розмаїття домовленостей про торгово-економічну взаємодію не тільки між країнами, але й між міждержавними інтеграційними угрупованнями, анонсуються нові зони вільної торгівлі, розширюється коло концепцій створення конкурентних переваг. Торговельно-конкурентна взаємодія суб'єктів глобального господарства створює стабільну платформу для нарощення як економічної, так і конкурентної сили, що зумовлює економічний розвиток та сприяє посиленню гіперконкурентності.

Нині торговельно-конкурентне зближення міждержавних інтеграційних об'єднань приводить до формування нових форм і механізму організації діяльності, як наслідок, вимальовуються перспективи укрупнення зон вільної торгівлі. Міждержавні інтеграційні угруповання залучаються до глобального торговельно-конкурентного середовища через інтенсифікацію своїх зовнішньоекономічних зв'язків із врахуванням особливих позицій країн-членів.

Сам процес міжсоюзної взаємодії за своєю суттю є новим явищем, тому за-слуговує на детальний аналіз. Переговорні процеси про створення зони вільної торгівлі фактично перебувають на стадії вибудовування між усіма найбільшими торгово-конкурентними блоками. Іншими словами, сьогодні відбувається трансформація зовнішньоекономічної діяльності в контексті процесів міжнародної економічної інтеграції та дезін-

теграції. Таким чином, стрімке зростання “міжсоюзних зв’язків” у межах взаємодії найбільших міждержавних інтеграційних об’єднань, що спостерігається останнім часом, пояснюється пошуком конкурентних переваг.

З метою дослідження взаємодії та зближення міждержавних інтеграційних об’єднань у торговельно-конкурентному аспекті вважаємо за доцільне детальніше розглянути й проаналізувати розвиток переговорних процесів та домовленостей між найбільшими міждержавними інтеграційними угрупованнями, які є предметом нашого дослідження.

ЄС і МЕРКОСУР. У червні 2019 року після двадцятирічних переговорів між Європейським Союзом та державами Південноамериканського спільного ринку (МЕРКОСУР) було досягнуто згоди про створення амбітної, збалансованої та всебічної зони вільної торгівлі завдяки домовленості, яка частково відмінить більшість діючих тарифів на експорт із ЄС у держави торгово-економічного союзу МЕРКОСУР, однак ще є значна невизначеність щодо наступних кроків [1].

Єврокомісар із питань торгівлі Сесілія Мальстер заявила: «Досягнута домовленість створює зону вільної торгівлі, яка охопить 780 млн людей, зближить два континенти в дусі відкритості і співробітництва. Ми домовилися з нашими колегами і союзниками, з якими нас зближують давні історичні зв’язки і з якими ми ведемо успішне співробітництво і в інших сферах. Угода заощадить європейським компаніям понад 4 млрд євро мита на рік» [2].

Таким чином, на нашу думку, угода про вільну торгівлю між ЄС та МЕРКОСУР матиме позитивні економічні ефекти для обох союзів, особливо з огляду на зростаючу торговельну напругу на глобальному ринку. З погляду країн-членів МЕРКОСУР, вищезазначена зона вільної торгівлі сприятиме диверсифікації торговельно-конкурентних відносин та зменшить залежність від держав-учасниць USMCA, а також значно наростить конкурентну силу та зміцнить між-

народний авторитет цього угруповання, не кажучи вже про ринки збуту продукції (дасть змогу Аргентині та Бразилії посилити інтеграцію в міжнародні ланцюги цінностей). Європейський Союз є одним із найбільших партнерів для МЕРКОСУР у торгівлі та інвестиціях. На торгівлю з країнами-членами ЄС припадає 17,1% від загальної торгівлі блоку (див. рис. 1).

У 2019 році експорт ЄС до країн-учасниць МЕРКОСУР становив 41 млрд євро (автомобілі, транспортне обладнання, хімічна та фармацевтична промисловість), тоді як експорт МЕРКОСУР до ЄС – 35,9 млрд євро (сільськогосподарські товари, такі як продукти харчування, напої та тютюн; рослинна продукція, включаючи сою та каву і продукти тваринного походження). Європейський Союз експортував у МЕРКОСУР послуг на 21 млрд євро, тоді як МЕРКОСУР експортував послуг на 10 млн євро в ЄС у 2018 році. ЄС є найбільшим іноземним інвестором у регіон, а накопичений капітал інвестицій збільшився з 130 млрд євро у 2000 році, коли переговори лише почалися, до 365 млрд євро у 2017 році. МЕРКОСУР є основним інвестором ЄС – 52 млрд євро в 2017 році [3]. Необхідно зауважити, що взаємна торгівля між цими двома інтеграційними об’єднаннями динамічно розвивалась. Якщо загалом розглядати експорт ЄС-МЕРКОСУР, то з 1998 по 2018 рік він збільшився в 1,9 раза, а МЕРКОСУР-ЄС – у 2,3 раза (див. табл. 1).

Зацікавленість Європейського Союзу полягає не лише у привабливих комерційних можливостях МЕРКОСУР, але й у відновленні історичних відносин із державами Південної Америки та можливості створення ще одного багатополярного світу. Проте деякі сектори висловлюють занепокоєння щодо цієї угоди, яке в основному базується на таких проблемах, як: можливі економічні збитки для сільського господарства ЄС, позиція Бразилії щодо захисту навколишнього середовища, оскільки зниження тарифів вплине на вирубку лісів (епідемія пожеж на Амазонці в 2019 році).

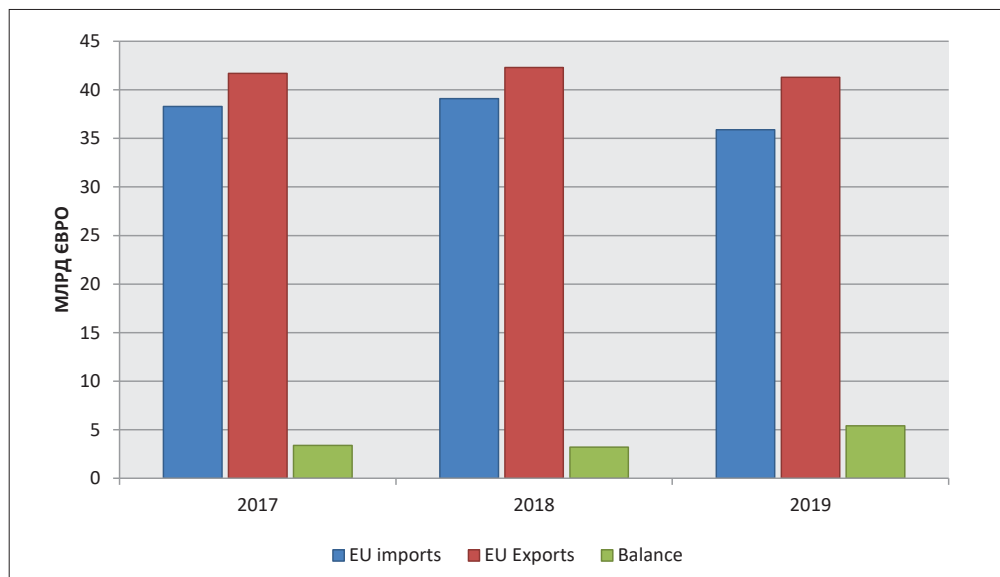

Рисунок 1 – ЄС-МЕРКОСУР: торгівля товарами

Джерело: [3]

Таблиця 1 – Торгівля ЄС-МЕРКОСУР, млрд \$

Експорт ЄС-МЕРКОСУР	1998	2008	2018
Сільське, лісове та рибне господарство	0.2	0.2	0.5
Мінеральні товари	0.1	1.7	3.5
Виробництво	25.9	44.6	44.7
Загальний експорт	26.1	46.5	48.6
Експорт МЕРКОСУР-ЄС	1998	2008	2018
Сільське, лісове та рибне господарство	5.3	16.0	8.0
Мінеральні товари	1.9	12.9	5.7
Виробництво	11.9	44.2	30.0
Загальний експорт	19.1	73.1	43.7

Джерело: [4]

Генеральний секретар асоціації фермерів та кооперативів ЄС Пекка Песонен заявив: «Нещодавно досягнута торгова угода між ЄС та МЕРКОСУР є згубною для європейських фермерів» [5]. Європейські фермери жорстко критикують цю угоду і наголошують на тому, що зниження тарифів і збільшення квот на сільськогосподарську продукцію, таку як яловичина, курятина, загрожують їхньому бізнесу [6]. Аналітики попереджають, що групи інтересів можуть знову затримати цей процес [7]. Таким чином, очевидним є те, що проблеми взаємодії та моделі поведінки міждержавних інтегра-

ційних угруповань у глобальному конкурентному просторі залежать від багатьох чинників.

Конкурентні позиції ЄС у глобальному господарстві зміцнюються завдяки активному розвитку економіко-торговельної співпраці не тільки у межах об'єднання між країнами-членами, але і у паралельному процесі взаємодії з країнами, які не входять до ЄС, та з міжнародними інтеграційними союзами, який базується на двосторонніх домовленостях та угодах про створення зони вільної торгівлі, в яких беруть участь міждержавні інтеграційні об'єднання, а не тільки окремі держави.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, результати проведеного дослідження свідчать про зростання кількісного і видового розмаїття домовленостей про торгово-конкурентну взаємодію не тільки між країнами, але й між міждержавними інтеграційними угрупованнями. Створена в червні 2019 року після двадцятирічних переговорів між Європейським Союзом та державами Південноамериканського спільного ринку всебічна зона вільної торгівлі впливатиме на розширення кола концепцій нарощення конкурентних переваг. Позиції міждержавних інтеграційних об'єднань зміцнюються завдяки як взаємодії з країнами-членами, так і торгово-конкурентному співробітництву з іншими членами глобального господарства.

Список використаних джерел:

1. Ghiotto, L. & Echaide, J. (2019). Analysis of the agreement between the European Union and the Mercosur. Berlin, Buenos Aires, Brussels, December 2019. Retrieved from <https://www.annacavazzini.eu/wp-content/uploads/2020/01/Study-on-the-EU-Mercosur-agreement-09.01.2020-1.pdf> (дата звернення: 28.05.2020).
2. EU and Mercosur reach agreement on trade. European Commission. Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_3396 (дата звернення: 07.06.2020).
3. European Commission. Mercosur. Trade picture. Retrieved from <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/mercosur/> (дата звернення: 27.05.2020).
4. Baltensperger, M. & Dadush, U. (2019). The European Union-Mercosur Free Trade Agreement: prospects and risks. Policy Contribution, 11. Retrieved from https://www.bruegel.org/wp-content/uploads/2019/09/PC-11_2019.pdf (дата звернення: 28.05.2020).
5. Michalopoulos, S. (2019). EU farmers boss: "Devastating" Mercosur trade pact exposes Europe's double standards. Retrieved from <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/eu-farmers-boss-devastating-mercosur-trade-pact-exposes-europes-double-standards/> (дата звернення: 28.05.2020).
6. EU-Mercosur Trade agreement. Retrieved from https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157955.pdf (дата звернення: 28.05.2020).
7. Felter, C., Renwick, D. & Chatzky, A. (2019). Mercosur: South America's Fractious Trade Bloc. Council on Foreign Relations. Retrieved from <https://www.cfr.org/backgrounder/mercosur-south-americas-fractious-trade-bloc> (дата звернення: 28.05.2020).

References:

1. Ghiotto, L. & Echaide, J. (2019). Analysis of the agreement between the European Union and the Mercosur. Berlin, Buenos Aires, Brussels, December 2019. Retrieved from <https://www.annacavazzini.eu/wp-content/uploads/2020/01/Study-on-the-EU-Mercosur-agreement-09.01.2020-1.pdf> (accessed 28 May 2020).
2. EU and Mercosur reach agreement on trade. European Commission. Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_3396 (accessed 07 June 2020).
3. European Commission. Mercosur. Trade picture. Retrieved from <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/mercosur/> (accessed 27 May 2020).
4. Baltensperger, M. & Dadush, U. (2019). The European Union-Mercosur Free Trade Agreement: prospects and risks. Policy Contribution, 11. Retrieved from https://www.bruegel.org/wp-content/uploads/2019/09/PC-11_2019.pdf (accessed 28 May 2020).
5. Michalopoulos, S. (2019). EU farmers boss: "Devastating" Mercosur trade pact exposes Europe's double standards. Retrieved from <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/eu-farmers-boss-devastating-mercosur-trade-pact-exposes-europes-double-standards/> (accessed 28 May 2020).
6. EU-Mercosur Trade agreement. Retrieved from https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157955.pdf (accessed 28 May 2020).
7. Felter, C., Renwick, D. & Chatzky, A. (2019). Mercosur: South America's Fractious Trade Bloc. Council on Foreign Relations. Retrieved from <https://www.cfr.org/backgrounder/mercosur-south-americas-fractious-trade-bloc> (accessed 28 May 2020).

Zayats Olena
Uzhorod National University

SYSTEMIC TRADE AND COMPETITIVE COOPERATION BETWEEN THE EU AND MERCOSUR

In the current context of the world economy's globalization, almost all interstate integration groupings face the uncertainty regarding cooperation with non-Member states and other integration groupings. While in recent years the economic integration of countries has developed intensively, today the formalization of cooperation between interstate integration groupings, namely the negotiation of a free trade zone between them is the phenomenon of great importance. The article examines the current state of systemic trade and competitive cooperation between integration groupings. The formalization of economic relations between interstate integration groupings as a phenomenon of modern global economy has been defined. The state of any integration grouping proved to be determined not only by the internal potential and interaction between the member states of the grouping, but also by the degree of economic and competitive cooperation, since it becomes apparent that the economies of the member states of the integration grouping cannot be restricted by the grouping, but must develop their economic and competitive relations. The free trade area between the European Union (EU) and the South American Common Market (MERCOSUR) has been analyzed. Today's realities show a tendency to rekindle negotiations on free trade zones between international integration groupings and the occurrence of the major global trend; the number and types of agreements on trade and economic cooperation are growing, new free trade zones between international integration groupings are being announced, and the range of concepts regarding competitive advantages is being extended. Currently, trade and competitive convergence of interstate integration groupings leads to new forms and mechanisms of activities organization and as a result, the prospects for the free trade zones consolidation are emerging. Interstate integration groupings are being involved in the global trade and competitive environment through the intensification of their foreign economic relations, taking into account the special positions of member states.

Key words: trade and competitive cooperation, international economic integration, integration groupings, EU, MERCOSUR.

JEL classification: F00, F01, F02, F12, F15